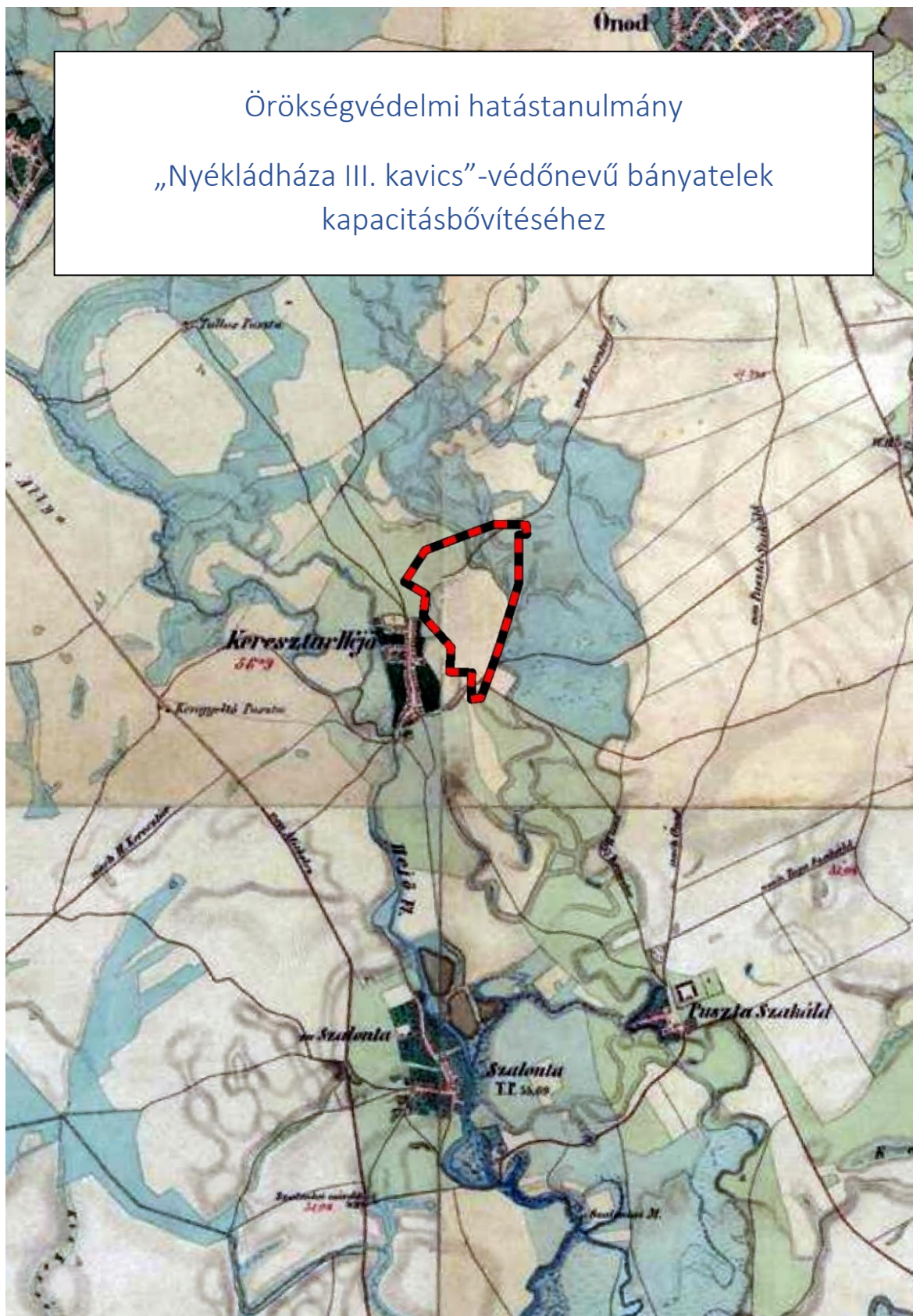

Örökségvédelmi hatástanulmány

„Nyékládháza III. kavics”-védőnevű bányatelek
kapacitásbővítéséhez

Archeometria Bt.

2024

Tartalom

Bevezetés.....	1
A kutatási terület elhelyezkedése	3
A hatástanulmány készítése során vizsgált források, a hatástanulmány tartalma	4
A kutatási terület előzetes elemzése	5
A történeti térképek vizsgálata, történeti adatok.....	7
A légi- és űrfelvételek vizsgálata	13
Régészeti lelőhelyek a kutatási terület környezetében	17
A kutatási terület régészeti terepbejárása	19
Összegzés.....	30
Nyilatkozat.....	32
Melléklet.....	33
Beruházástípusok és a hozzájuk tartozó régészeti feladatellátás menete	33

Bevezetés

A B-A-Z vármegyei Kormányhivatal BO/32/07692-28/2023 iktatószámú végzésében a Lasselsberger Hungária KFT (1239 Budapest, Grassalkovich u. 255) számára előírta, hogy a „Nyékládháza III.-kavics” védőnevű bánya kapacitásbővítéséhez kapcsolódóan nyújtsa be az érintett terület régészeti Örökségvédelmi hatástanulmányát.

A hatástanulmányt e célból készítettük 2024. februárjában.

A kutatási terület elhelyezkedése

A kutatási terület Hejőkeresztúr határában, közvetlenül a település belterületének keleti szomszédságában helyezkedik el. Északról a Hejőkeresztúrhoz vezető közút, keletről és délről az M30-as autópálya, nyugatról Hejőkeresztúr belterülete határolja. A kutatási terület kiterjedése megközelítően 50 hektár.

A kutatási terület kiterjedését, elhelyezkedését az alábbi tárkép mutatja:

1. ábra A kutatási terület elhelyezkedése

A hatástanulmány készítése során vizsgált források, a hatástanulmány tartalma

A települési örökségvédelmi hatástanulmány szöveges dokumentum, azonosításra alkalmas térképi ábrázolással, fotókkal és egyéb adatokkal, amely legalább az alábbiakat tartalmazza:

1. Örökségvédelmi vizsgálat:
  - 1.1. A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag),
  - 1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással,
  - 1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely értékkataszterben tartalmazza:
    - 1.3.1. a világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket,
    - 1.3.2. az országos építészeti örökség elemeit,
    - 1.3.3. a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket.
  - 1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:
    - 1.4.1. településszerkezetet,
    - 1.4.2. telekstruktúrát és az utcavonal-vezetést,
    - 1.4.3. utcaképet vagy utcakép részletet,
    - 1.4.4. egyéb településkarakter elemeket,
    - 1.4.5. építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást,
    - 1.4.6. táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet,
    - 1.4.7. szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort.
2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése:
  - 2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése.
  - 2.2. A 2.1. pontban szereplő változások hatásai:
    - 2.2.1. a régészeti örökségre,
    - 2.2.2. a történeti településre, település- és tájszerkezetre,
    - 2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.
3. Az értékvédelmi terv tartalmazza:
  - 3.1. az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények, valamint
  - 3.2. az önkormányzati feladatok meghatározását.

Munkánkban értelemszerűen kizárólag a kutatott terület régészeti értékeivel foglalkozunk.

A törvény által előírt kötelező tartalmi elemeket kiegészítettük a régészeti lelőhelyek meghatározására és értelmezésére vonatkozó szakmai kritériumokkal.

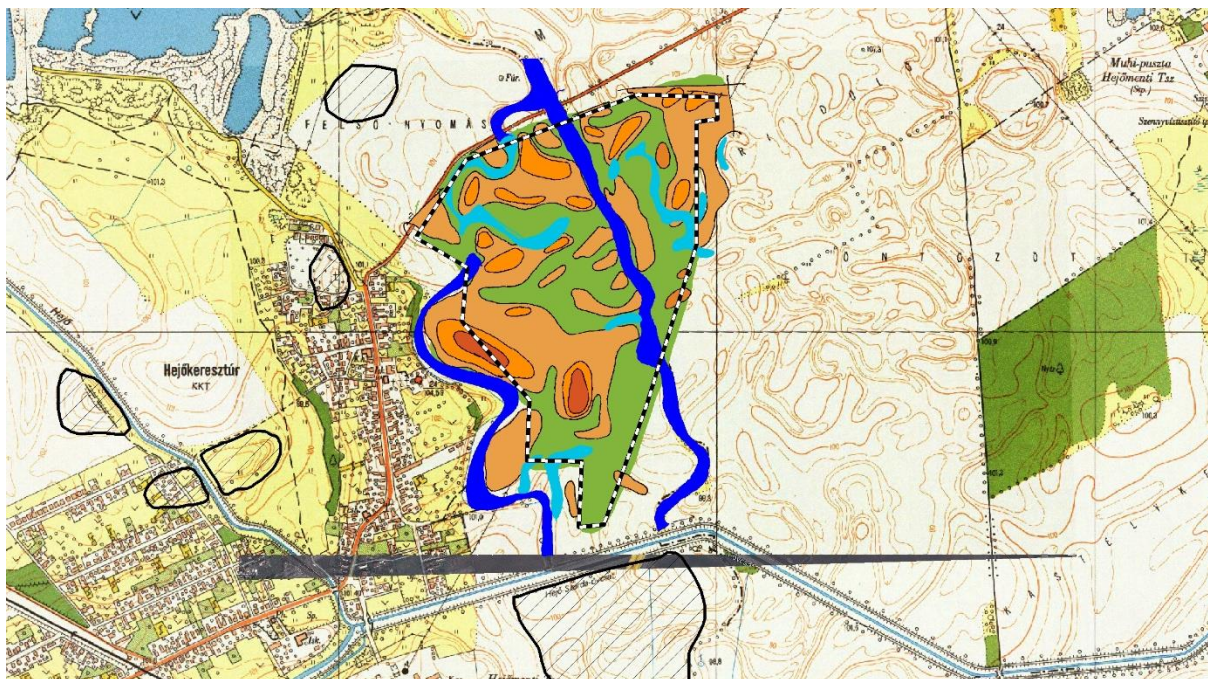

A kutatási terület előzetes elemzése

A régészeti korokban valószínűsíthető megtelepedési helyek keresése során a legfontosabb tényezők a kutatási terület vizektől való távolságának, valamint domborzati viszonyainak a vizsgálata. A régészeti korszakok nagy részénél (azonban nem minden korszakban) elmondható, hogy az egykori települések lehetőség szerint a vizekhez, vízfolyásokhoz a legközelebb, de a környezetükhöz mérten a relatív legmagasabb kiemelkedéseken jöttek létre. E két szempont együttes jelenléte döntő tényező: nem elég árvíz mentes kiemelkedéseket keresni, azok relatív magassági viszonyai – a relief energiák- szint-én megfelelőek kell legyenek.

E viszonyokat térinformatikai elemzés nélkül is jól szemléltetik a 18-19. századi történeti térképek, kiemelten a Kárpát-medence teljes egészét átfogó katonai felmérések. E munkarész előtt azonban elkészítettük a kutatási területnek a domborzati és vízrajzi elemzését.

A kutatási terület környezetében eddig előkerült régészeti lelőhelyek elhelyezkedésének ismeretében elvégeztük a kutatási terület előzetes elemzését olyan szempontból, hogy a kutatási területnek melyek azok a részei, ahol bizonyosan nem várhatók régészeti lelőhelyek, és melyek azok a részei, ahol a terepi kutatás során nagyobb valószínűséggel számolhatunk felszíni régészeti leletek alapján meghatározható régészeti lelőhelyek előkerülésével, azaz melyek lehettek a régészeti korokban megtelepedésre alkalmas területek. A 10 ezres topográfiai térképen jelölt tengerszint feletti magasságokat alapul véve a történeti térképek és a légi felvételek alapján lehatároltuk a gyakran vízzel borított területeket. lehatároltuk a 2011-es árvíz során víz alá került felszíneket. Megvizsgáltuk, melyek azok a területek, melyek közvetlenül egy egykori meder mentén helyezkednek el, és a relatív relief a energiák a környezetükhöz képest magasabbak (vízparti markáns kiemelkedések). Ez alapján két kiemelkedést határozhattunk meg, ahol régészeti lelőhelyek előkerülésével nagyobb valószínűséggel számolhatunk. Mindkét kiemelkedés 101 mBf fölött található, a környezet 99 mBf-en található egykori vízmedreire határoló, 100 mBf magasságú kisebb dombokhoz mérten védettebb körülményeket biztosítanak a megtelepedésre.

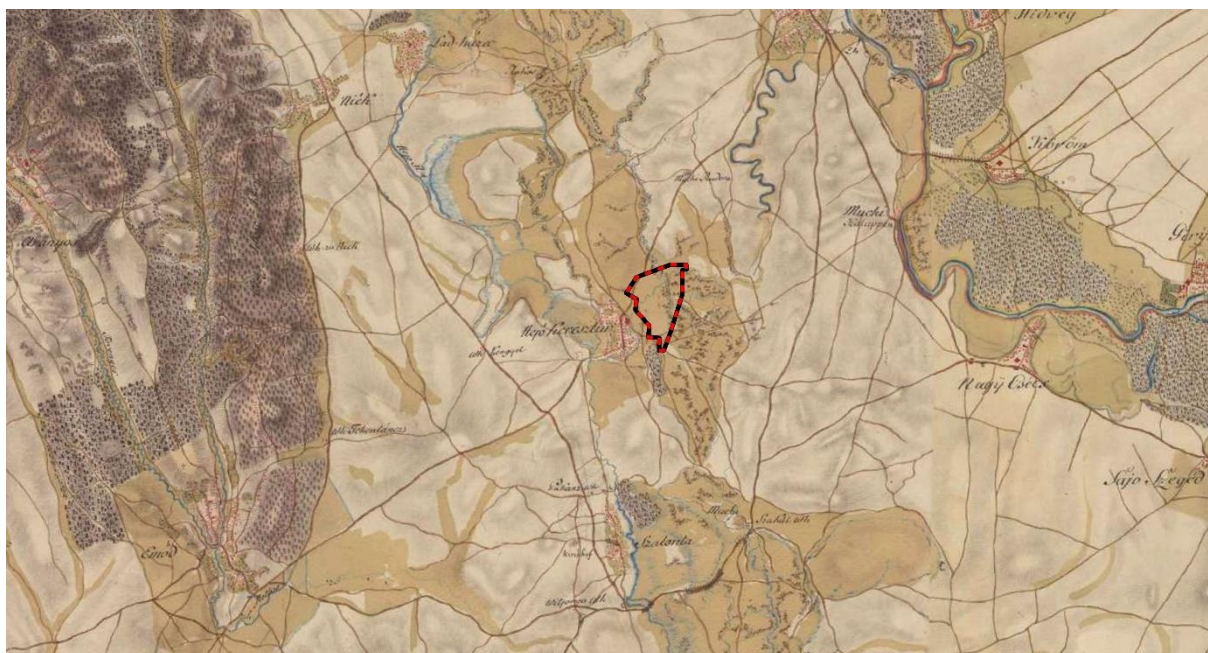

2. ábra Egykori vízmedrek, valamint a megtelepedésre különösen alkalmas kiemelkedések. A tárképen sraffozott poligonok mutatják a környék ismert régészeti lelőhelyeit.

A történeti térképek vizsgálata, történeti adatok

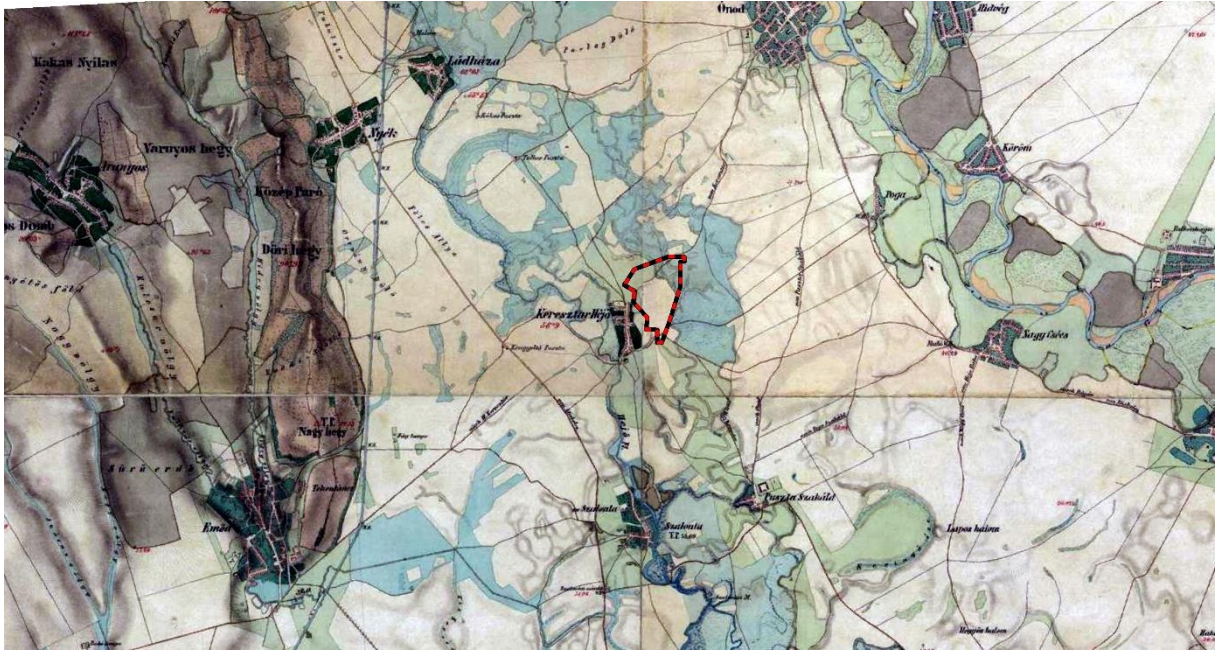
A történeti térképeken régészeti jelenségekre utaló térképi elemeket, feliratokat, földrajzi neveket kerestünk. Ezen túl vizsgáltuk a kutatási terület vízszabályozás előtti földrajzi viszonyait, abból a célból, hogy a történeti térképek alapján lehatárolhatók-e megtelepedésre különösen alkalmas területek.

A Szinva a jelenkort megelőző időszakokban nem Miskolcnál folyt bele a Sajóba, hanem kilométereken át haladt azzal párhuzamosan, déli irányba. Egykori medrei nehezen választhatók szét a Hejő medreitől. A kutatási terület a Bükk és a Sajó közötti síkon található, amit a Hejő és az egykori Szinva medrei tagolnak. Mind az első, mind a második katonai felmérés jól mutatja, hogy Hejőkeresztúr határában a Hejő- és a Szinva medrei által tagolt, vizenyős rétek egy kisebb szárazulatot vesznek körbe. Ez a kutatási területünk nyugati fele. Ez a térszín nem markáns kiemelkedés, de szárazulatként jelenik meg e térképeken. A kutatási terület közepén, É-D irányba haladó, ma is látható egykori Szinva (Hejő) meder és az attól keletre eső területek a történeti térképeken vizenyős részekként kerültek ábrázolásra.

3. ábra Az I. katonai felmérés a kutatási területet a Hejő-Szinva mocsarai között mutatja, nem ábrázol olyan egyedi kiemelkedést, ami különösen alkalmas lenne itt megtelepedésre

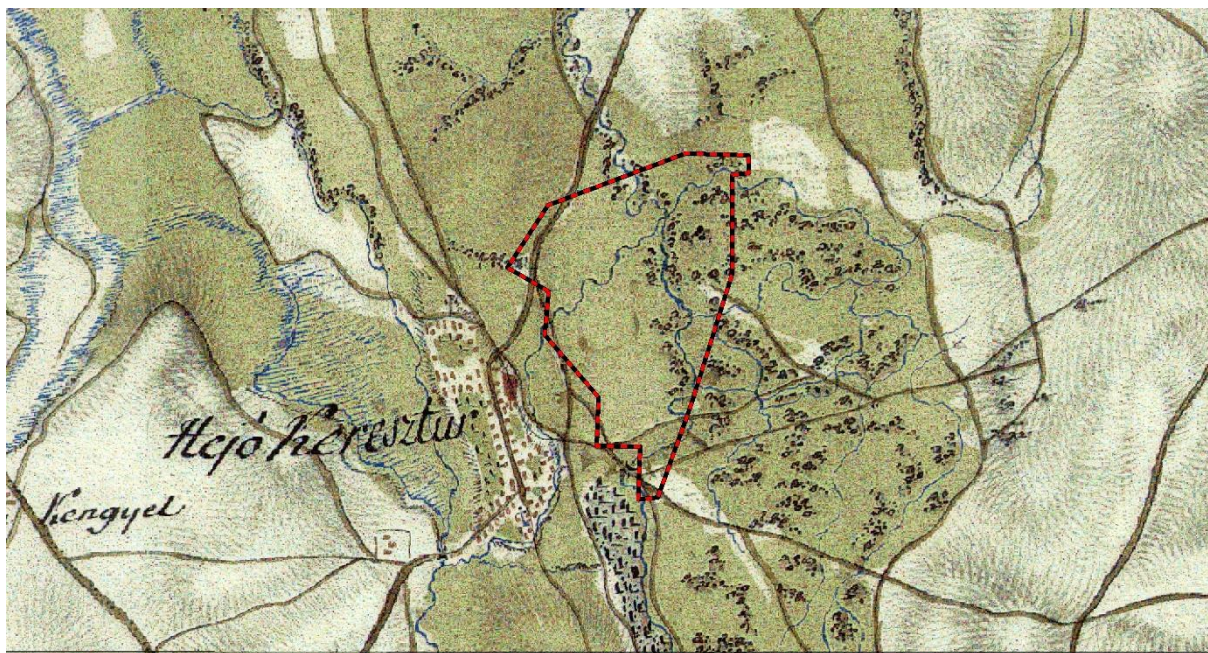

4. ábra A II. katonai felmérés a kutatási területet már tagoltabban ábrázolja, nyugati fele szárazulat, keleti fele vízzel borított terület

Ezek az áttekintő térképek ugyanakkor mutatják, hogy a kutatási terület relatív relief energiái a környezetéhez képest alacsonyak: a kutatási terület határain túl igen sok olyan markáns kiemelkedést találunk, melyek közelében szintén van vízfolyás, de megtelepedésre lényegesen alkalmasabbak a vizsgált területnél.

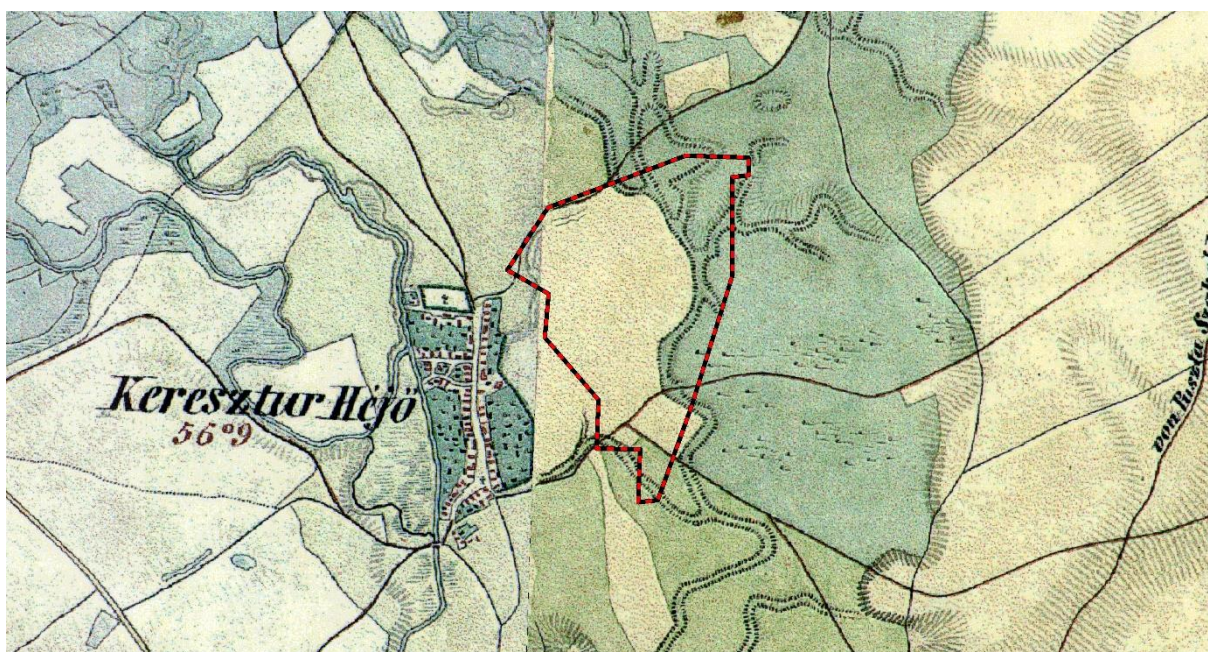
Ha az említett térképeken közelebb megyünk a kutatási területhez, akkor látható, hogy az első katonai felmérés már mindkét medret mutatja, amit a kutatási terület domborzati-vízrajzi tagolása során mi is meghatároztunk: A kutatási terület északi oldalán jön be egy egykori Szinva- (vagy Hejő) meder, ez kettéágazik. egyik része a terület közepén, másik része annak nyugati felén halad tovább. Ez a térkép jelentős kiemelkedést, szántóföldként használható felszínt nem, csak vizenyős réteket jelöl a területen. A 18. századi utak is elkerülik a határnak ezt a részét.

5. ábra A kutatási terület az I. katonai felmérésen

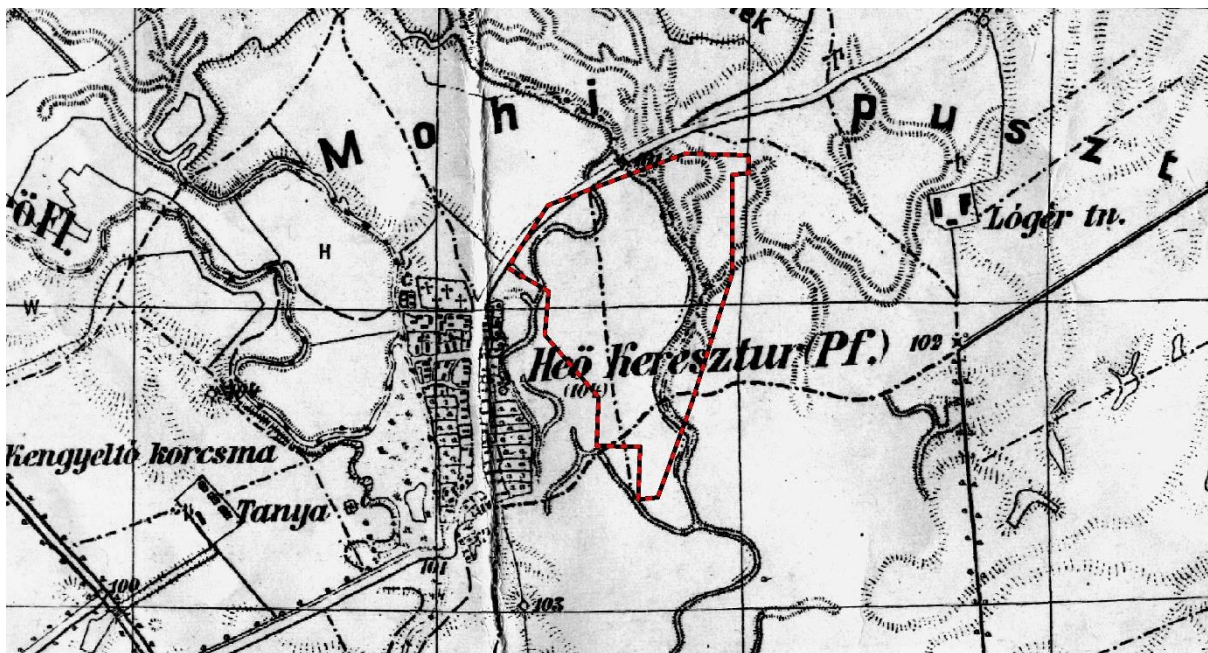
A második katonai felmérés a 19. században már tagolja a kutatási területet. Mutatja a két ágra szakadó Szinva-medret, egy szántóként művelt szárazabb térszínt és egy vizenyős részt.

6. ábra A kutatási terület a II. katonai felmérésen

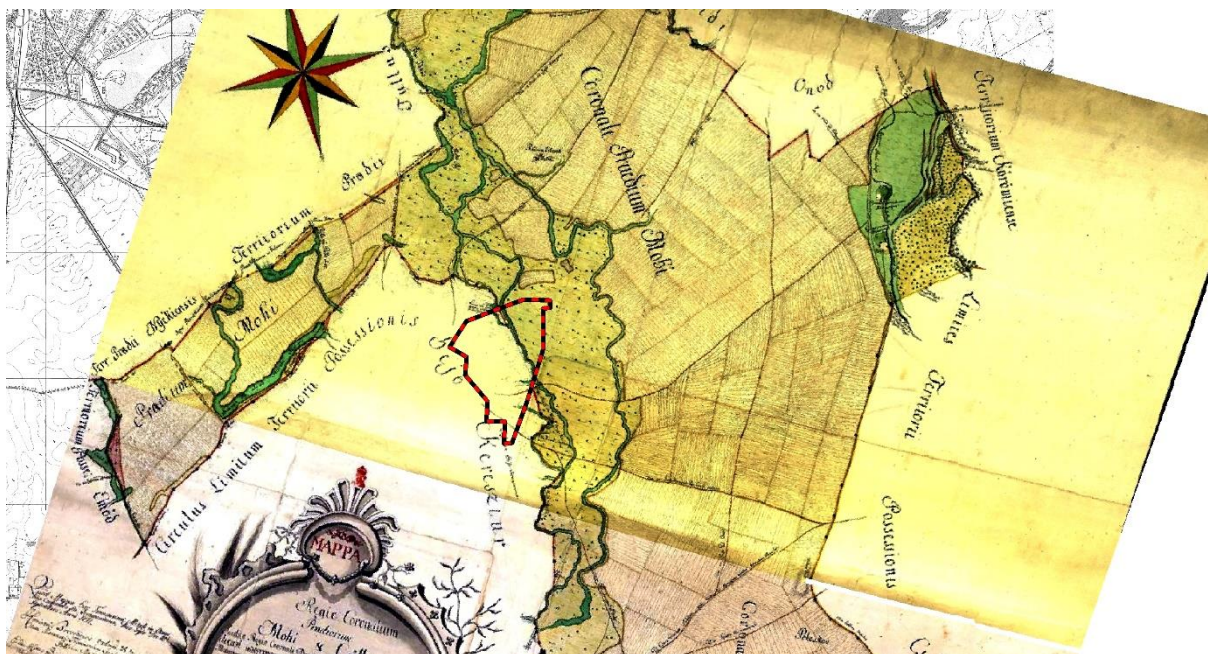
A harmadik katonai felmérésen földrajzi névként megjelenik az elpusztult középkori településre utaló, Muhi-pusztá helynév (Muhi faluhely a kutatási területtől északra, 1500 méterre van), valamint a két ágra szakadó Szinva medrei.

7. ábra A kutatási terület a III. katonai felmérésen

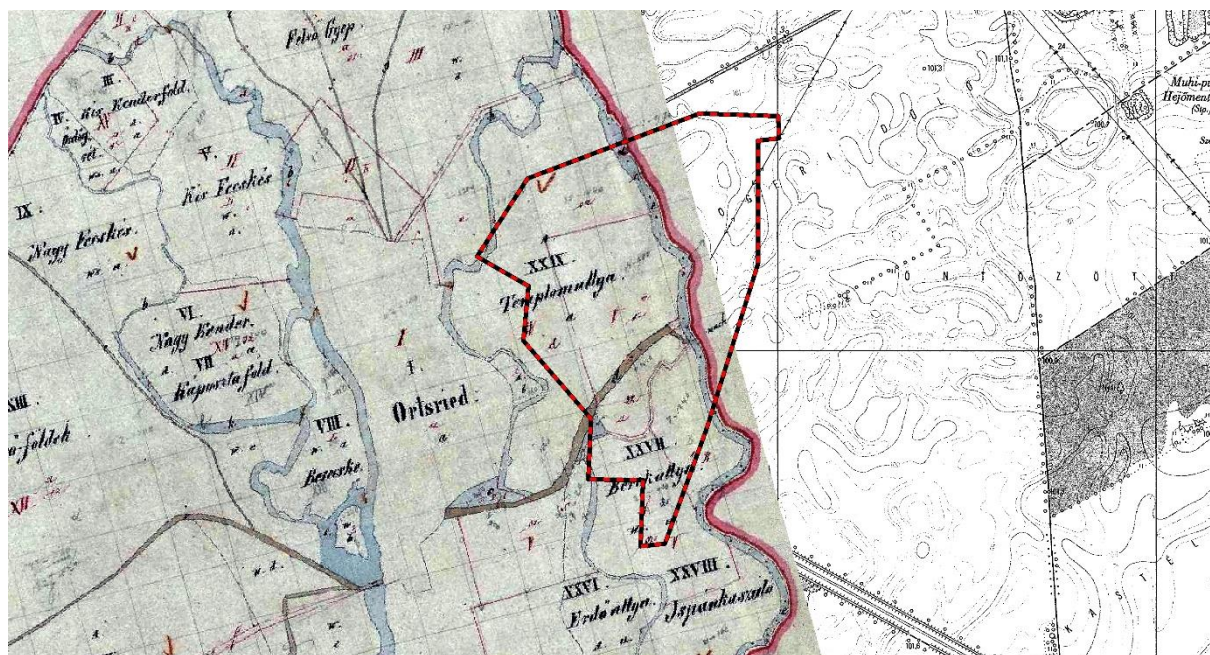
A terület Muhi-pusztához tartozik. Muhi-pusztá határai azonosak lehetnek az egykori Muhi település határaival, melyen belül több elpusztult faluhelyet is ismerünk. Rendelkezésünkre áll egy 1711-ben készült térkép, ami Muhi és Csüllő falvak egykori határait mutatja. A kutatási terület részben a középkori Muhi határában helyezkedik el. Az 1711-es térkép szerint keleti fele vizenyős, medrekkel tagolt felszín volt.

8. ábra Az 1711-es térkép a kutatási terület keleti felében egykori Szinva-medreket mutat

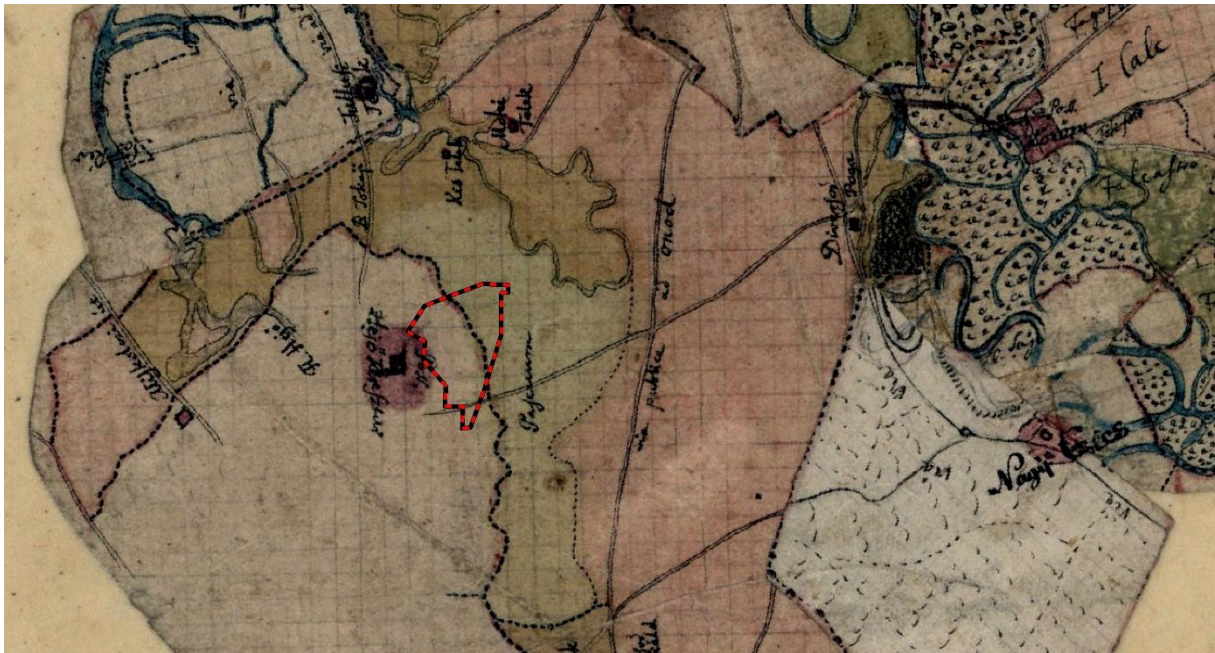

A kutatási terület nyugati fele Keresztúrhoz tartozik. Keresztúr 1855-ös kataszteri térképe e helyen két dűlőnevet határoz meg. Északon a „Templom allya”, délen a „Berek allya”- nevű dűlőket. Egyik sem utal régészeti lelőhelyre. Nincs templomhely a területen. A templom a mai falun belül található.

9. ábra "Templom allya"-, és "Berek allya"-feliratok keresztúr 1855-ös térképén

A történeti térképeken több olyan földrajzi nevet is találunk, melyek elpusztult középkori településekre utalnak. Ilyenek a kutatási területtől északra található „Kis-telek” és „Nagy-telek”-helynevek (15-6BMT148), melyek egy-egy elpusztult középkori faluhelyre utalnak. A Nagy-telek ott található, ahol a középkori Muhi falu központja volt (1500 méterre, északra a kutatási területtől), a Kis-telek pedig ugyanennek a középkori településnek a déli része lehetett.

10. ábra A kutatási terület környezetében található elpusztult középkori faluhelyekre utaló földrajzi nevek (Tullus, Kis-telek, Nagy-telek) a 15-6BMT148 térképen

A légi- és űrfelvételek vizsgálata

A kutatási területre vonatkozóan 1981-ből és 2005-ből találtunk archív légi felvételt. A kutatási terület keleti fele az 1981-es képen vizenyős rétként jelenik meg, nyugati fele egy tagban művelt szántóföld. Ezen a fotón régészeti lelőhelyre utaló felszíni mintázatot nem találtunk.

11. ábra A kutatási terület légi felvétele 1981-ből (fentrol.hu)

A 2005-ös felvételen jól láthatók a Szinva elhagyott medrei. Régészeti lelőhelyre utaló felszíni mintázat ezen sem látható.

12. ábra A kutatási terület légi felvétele 2005-ből (fentrol.hu)

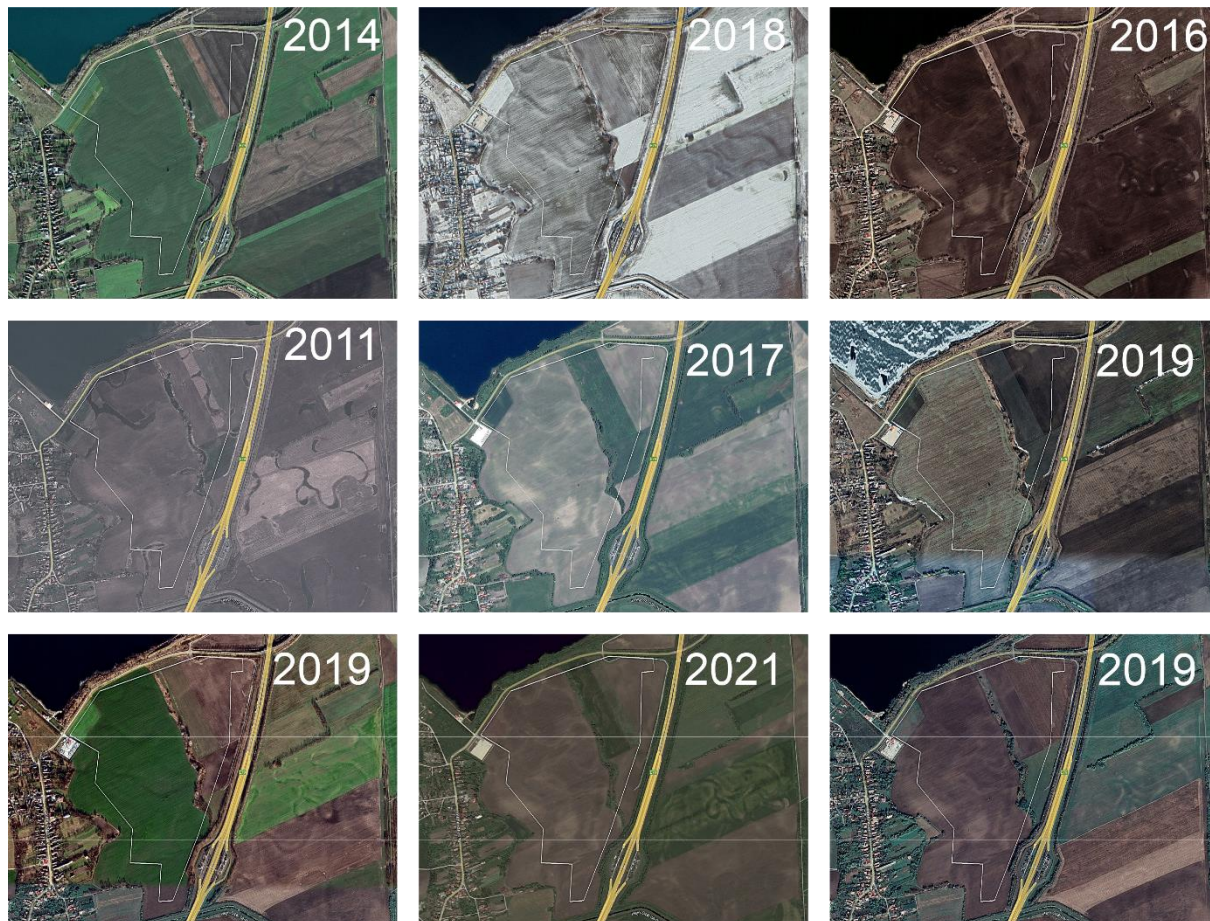
Az űrfelvételek közül a Googleearth 9 különböző évjáratú fotósorozatának megfelelő példányára illesztettük rá a kutatási területet. E felvételek segítettek tagolni a kutatási terület domborzatát. Ebben leginkább a 2011-es árvíz után a felszínen megfigyelhető, vízzel töltött elhagyott medrek felvételei segítettek.

13. ábra Vízzel telt, elhagyott medrek 2011-ben a kutatási területen

Egyetlen kiemelkedés van a területen — a legmagasabb kiemelkedés, 101,6 mBf magassággal —, aminek határait a felszín elszíneződései is jelzik (2011; 32014; 2016; 2019. évi felvételek). településjelenségekre utaló felszíni mintázatot azonban ezeken sem találtunk.

Van egy érdekes jelenség is a kutatási területen: Az itt áthaladó villanyvezeték oszlopai körül, az oszlopok magasságával megegyező sugarú, 2 méter szélességben megfigyelhető, zöld növényzet jelezte körök, ezek azonban nem régészeti jelenségek, hanem az elektromágneses mező hatásai a környező élővilágra.

14. ábra Szabályos körök a területen áthaladó villanyvezeték oszlopai körül (2019)

Régészeti lelőhelyek a kutatási terület környezetében

A kutatási területhez legközelebb eső régészeti lelőhely az attól délre, 500 méterre, a Hejő-Szarda övcsatorna déli oldalán található, „M3-as autópálya 40-sz.”, vagy más néven „Hejőkersztúr, Vizek-köze”-nevű régészeti lelőhely (lh. azonosító: 16633). E terület domborzati viszonyai megegyeznek a vizsgált terület nyugati felével: A Hejő-Szinva egykori medrei által szabdaltságot területesen a környezetükből 1-2 méterrel kimagasló kisebb kiemelkedések, a 100 mBf szint fölötti magasságokkal. E helyen Wolf Mária a Herman Ottó Múzeum régésze 1995-96-ban egy a tatárjárás során elpusztult, Árpád-kori falu lakóépületeit tárta fel.¹

A kutatási területtől északra, a Hejő-Szinva mocsaraiból markánsan kiemelkedő területen a „Templomdomb-dűlőben” található Muhi középkori mezőváros föld alatti maradványai (Lh. azonosító: 16461). A régészeti lelőhely kiemelten védett régészeti lelőhely. Muhi mezőváros területén az 1800-es évek végétől folytattak ásásokat, Szendrey János, majd 1934 és 36 között Leszih Andor, majd 1995-2002 között Pusztai Tamás.² A régészeti lelőhely nagy része azonban még feltáratlan, megőrzése kiemelten fontos feladat, mert a mai Magyarország területén alig található olyan középkori mezőváros, melyet az újkori beépítések ne fedtek volna teljesen el. Muhi területe pedig teljes egészében szántóföld. A 35-ös sz. főútvonal *illetve az M30-as autópálya kettévágja a lelőhelyet. Mind a 35-ös út északi, mind a déli felén megtalálhatók a föld alatti maradványai. A védett régészeti lelőhelyen minden földmunkát lehetőség szerint el kell kerülni. Mivel az egykori főutca és az épületek nyomai légi felvételeken a felszín mintázataiban is megjelennek, a védett régészeti lelőhelyen nem csak földmunkákat, de a régészeti lelőhelyet eltakaró tevékenységet (pl. föld deponálás) sem javasolt végezni.

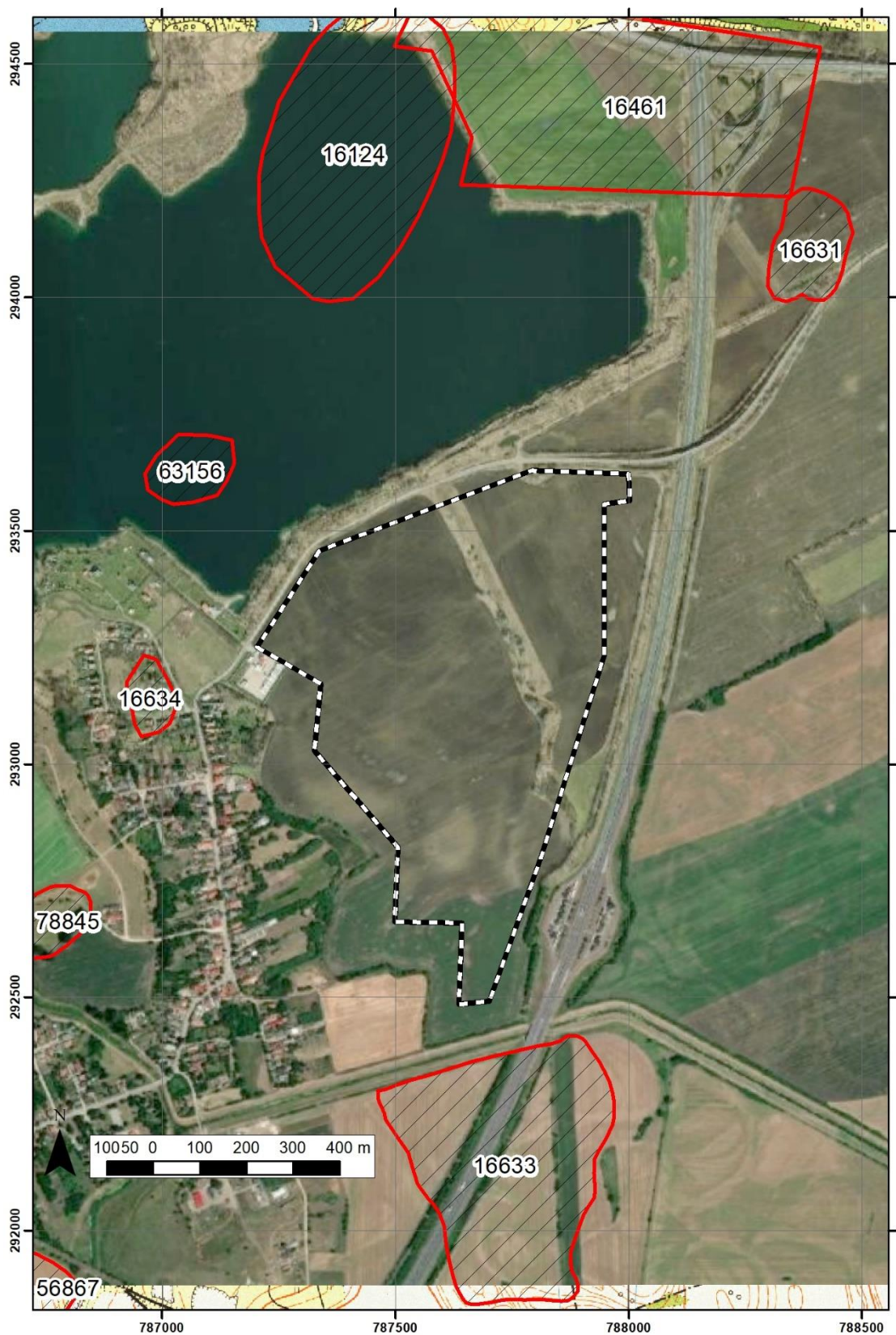
A kutatási területtől nyugatra, a mai Hejőkeresztúr belterületén, közvetlenül a Hejő mentén több, 101 mBf feletti kiemelkedés is található (Berecske-domb, lh.azon.: 78845; Fecskés-domb, lh.azon.: 16650). E régészeti lelőhelyek már magasabbak, és markánsabban emelkednek a Hejő síkja fölé, mint a kutatási terület nyugati szélén található kisebb dombok.

A kutatási terület környezetének ismert régészeti lelőhelyei, leginkább a Hejőkeresztúr. Vizek köze -nevű régészeti lelőhely jellegét tekintve megegyezik a kutatási terület domborzatával és vízrajzi viszonyaival. Adott korban a két terület hasonló körülményeket biztosított a megtelepedésre. Ez alapján nincs kizárva, hogy a kutatási területen, annak nyugati szélén lévő kettő kiemelkedésen a Hejőkeresztúr-vizek köze feltárásain előkerült régészeti jelenségek előkerülésével számoljunk. A régészeti terepbejárás eredményei ezt az előzetes feltételezésünket később meg is erősítették.

---

¹ Wolf Mária: Hejőkeresztúr-Vizekköze - A tatárjárás régészeti emlékei 1. Martin Opitz kiadó, 2022.

² Pusztai Tamás: A középkori Mohi mezőváros építészeti emlékei. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Közleményei 2001

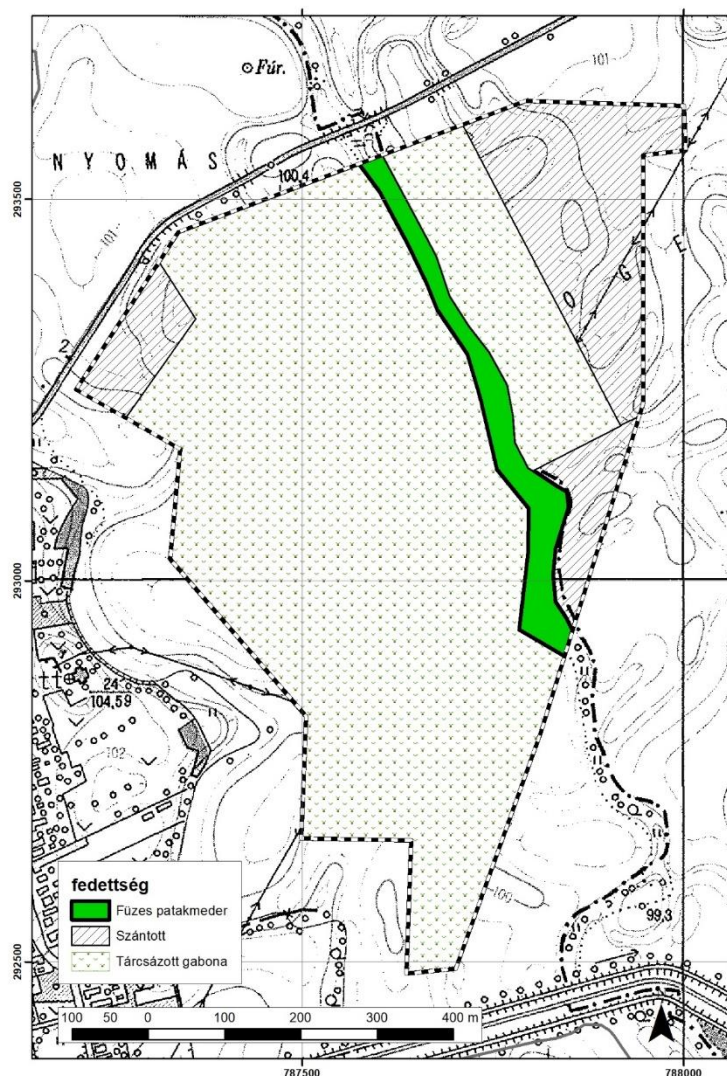
15. ábra Ismert régészeti lelőhelyek a kutatási terület környezetében

A kutatási terület régészeti terepbejárása

Nyékládháza III-védőnevű bányatelek területén a régészeti terepbejárásokat 2024. 01.12; 14., valamint 2024.02.19. napján végeztük.

A kutatási terület közepén, É-D irányban 50-80 méter széles területen egy patakmeder halad át. A patak két oldalán füzes erdő, rét található. Ez a terület teljesen fedett.

A kutatási terület egyéb részei részben szántott parcellák voltak, itt a felszíni leletek megfigyelésére igen jó körülmények voltak, míg másik része tárcsázott gabona tarló volt, ahol a felszín fedettsége 25-50 százalékos volt. Ez azt jelenti, hogy a felület 25-50 százalékát 25-30 cm hosszú, gabonaszálak fedték. E felszín arra alkalmas, hogy egy intenzívebb felszíni leletek által jelölt régészeti lelőhelyet itt is meghatározzunk.

16. ábra A kutatási terület fedettségi viszonyai 2024 februárjában

Az alábbi fotók a terület fedettségét mutatják 2024. január-február hónapban.

17. ábra 001. terepi fotó

18. ábra 002. terepi fotó

19. ábra 003. terepi fotó

20. ábra 004. terepi fotó

21. ábra 005. terepi fotó

22. ábra 006. terepi fotó

23. ábra 007. terepi fotó

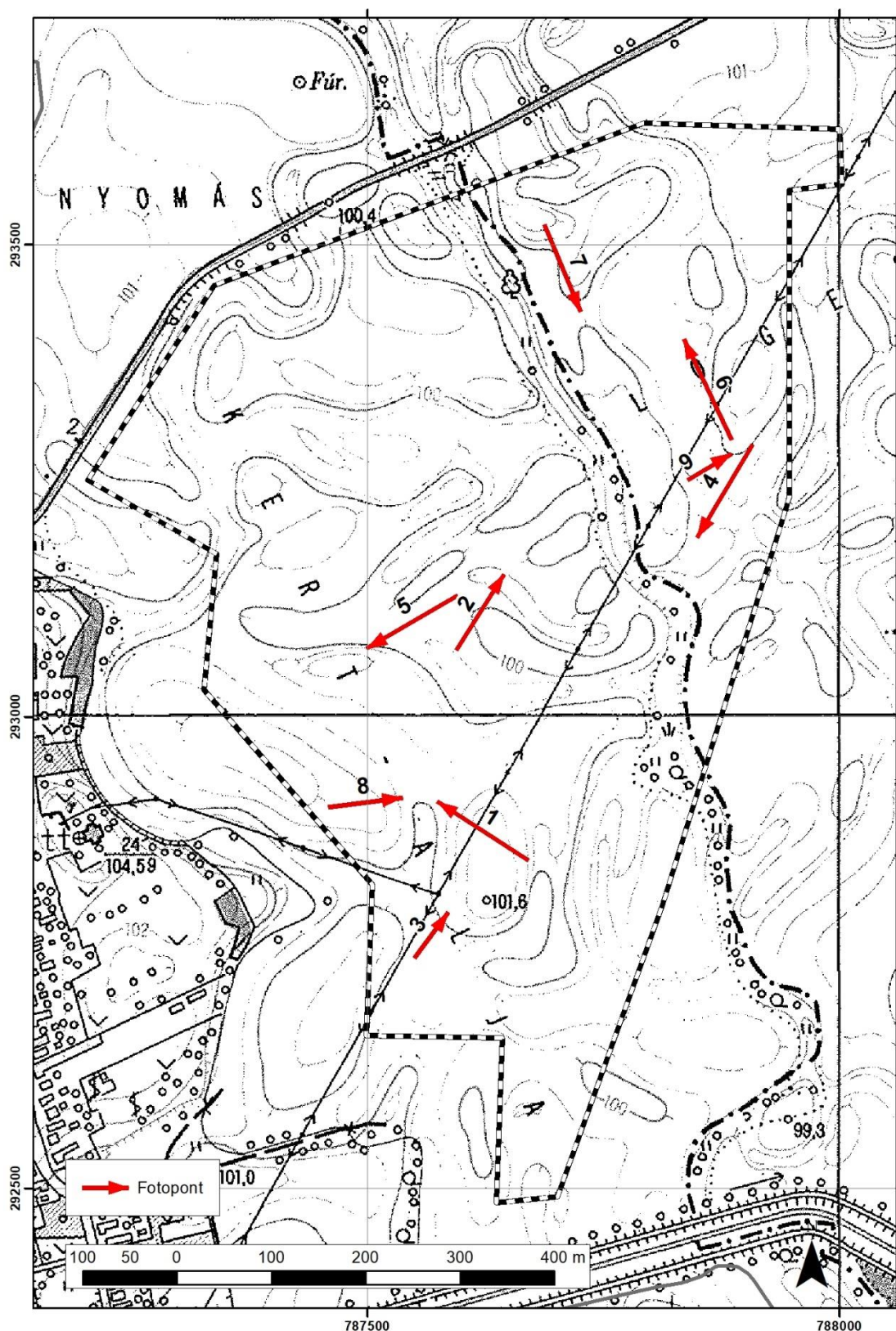

24. ábra 008. terepi fotó

25. ábra 009. terepi fotó

A fotók készítési helyét az alábbi térképünk mutatja.

A régészeti terepbejárás során kis magasságból (50-150 méter) ferde tengelyű drónfelvételeket is készítettünk. Ezeken régészeti jelenségekre utaló felszíni mintázatokat nem találtunk.

26. ábra A kutatási terület keleti felének drónfelvétele 2024 januárjában

27. ábra A kutatási terület nyugati felének drónfelvétele 2024 januárjában

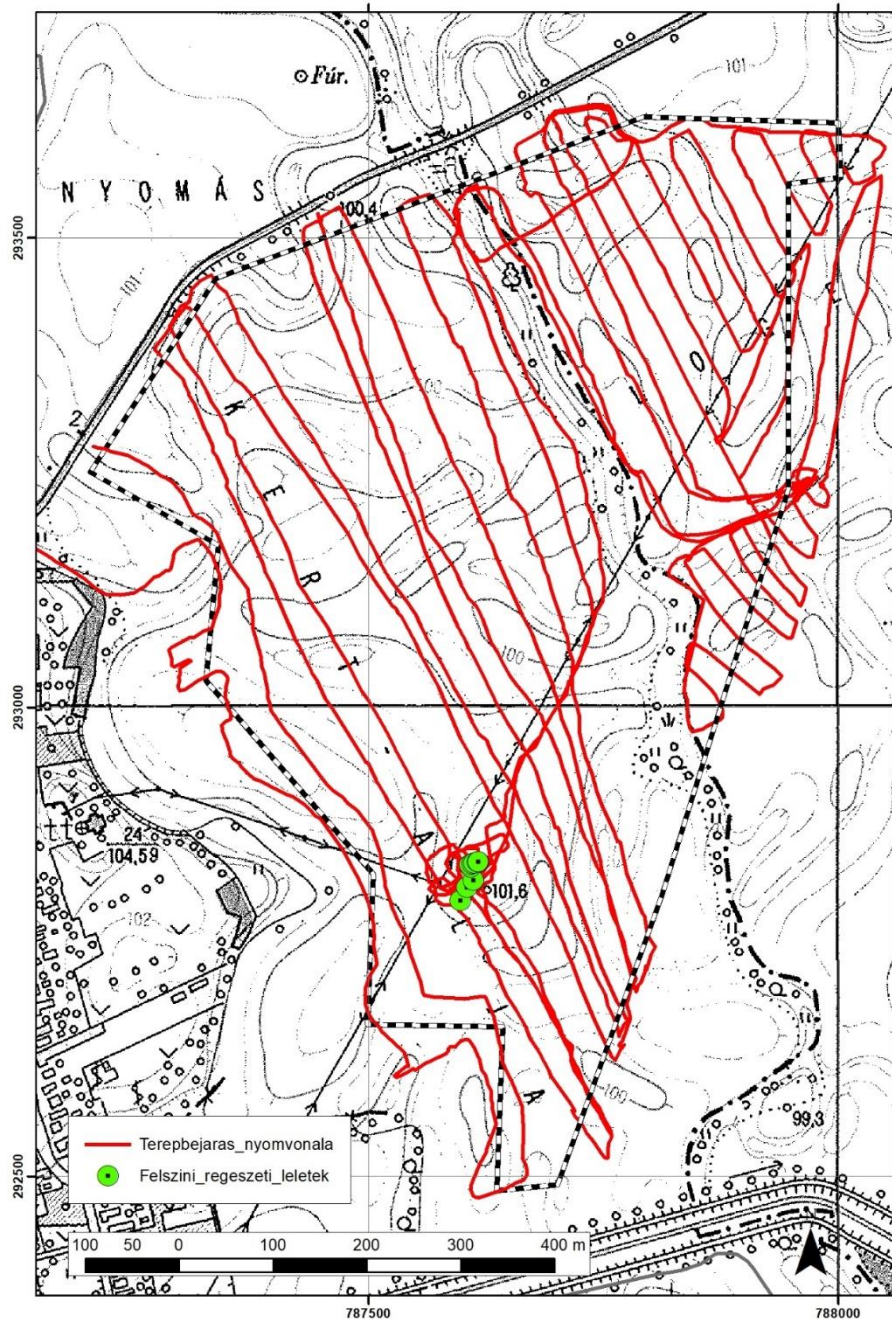
A terepbejárás során érdekes természeti jelenségre lettünk figyelmesek: A kutatási területen K-Ny , illetve É-D -irányban haladó villanyvezetékek oszlopai körül, a tarlóban az oszlopok magasságával megegyező sugarú köröket kirajzolva, 2 méter széles sávokban erősen sarjadt a zöld fű. Ez bizonyára az elektromos vezeték mágneses hatásának eredménye lehet.

28. ábra A növényzet által kirajzolt körök a kutatási területen áthaladó villanyvezetékek oszlopai körül

A bejárt nyomvonalak egymástól 25-50 méter távolságban vannak. Ahol felszíni régészeti leletek kerültek elő, ott a leletek környezetében sűrítettük a bejárást.

A domborzat és a vízrajz, a területre vonatkozó légi felvételek előzetes elemzése alapján a kutatási területen két olyan markánsabb kiemelkedés is volt, melyre a régészeti lelőhelyek meghatározása során kiemelt figyelemmel tekintettünk. Mindkét kiemelkedés a kutatási terület nyugati felében található. Területükön tárcsázott gabonatarló volt. Az északi kiemelkedés felszíne - mit a tervezett bányatelek kettévág- a szántóföldi művelés miatt erősen lepusztult volt. Itt már előbukkant a kavics altalaj is. Régészeti leletek e kiemelkedésen nem

voltak. E kiemelkedéstől délre egy másik kiemelkedés is található. A területen áthaladó két villanyvezeték e dombon találkozik. E domb felszíne is tárcsázott gabonatarló volt. E kiemelkedés nyugati felében kis felszíni leletsűrűséget mutatóan, újkőkori, római császárkori, valamint 12-13. századi településre utaló kerámiatöredékeket, illetve kiégett tapasztástöredékeket találtunk. Az e leletek alapján lehatárolható régészeti lelőhely É-D tájolású, 100 x 50 méteres ovális folttal fedhető le.

A felszínen gyűjtött régészeti leleteket az alábbi fényképek mutatják:

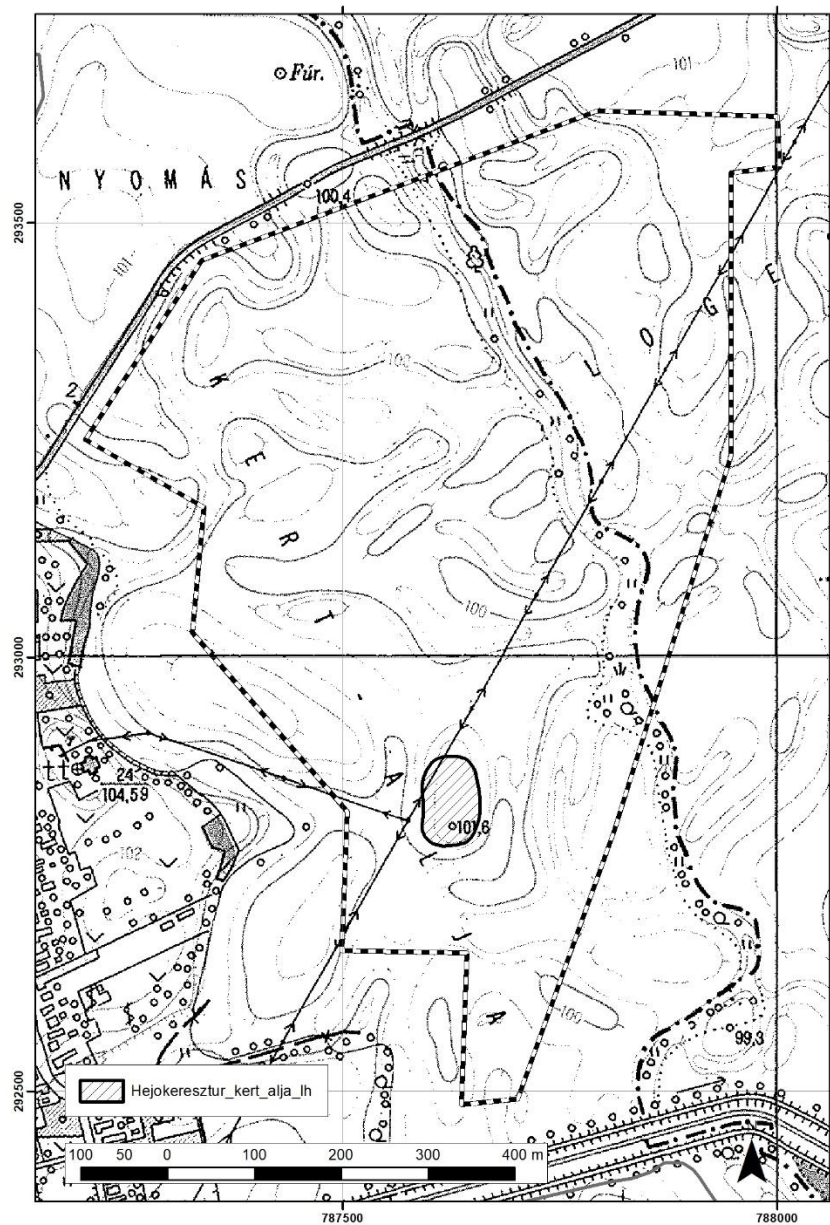

29. ábra Árpád-kori cserépbogrács perem-, valamint hullámvonal-díszes fazekak oldaltöredékei Hejőkeresztúr, Kert alja-dűlőből

30. ábra Újkőkori (alul), római császárkori (jobb oldalt) és Árpád-kori kerámiatöredékek Hejőkeresztúr, Kert alja-dűlőből

A felszínre került régészeti leletek, valamint a domborzati viszonyok alapján lehatárolható régészeti lelőhelyet az alábbi térképünk mutatja.

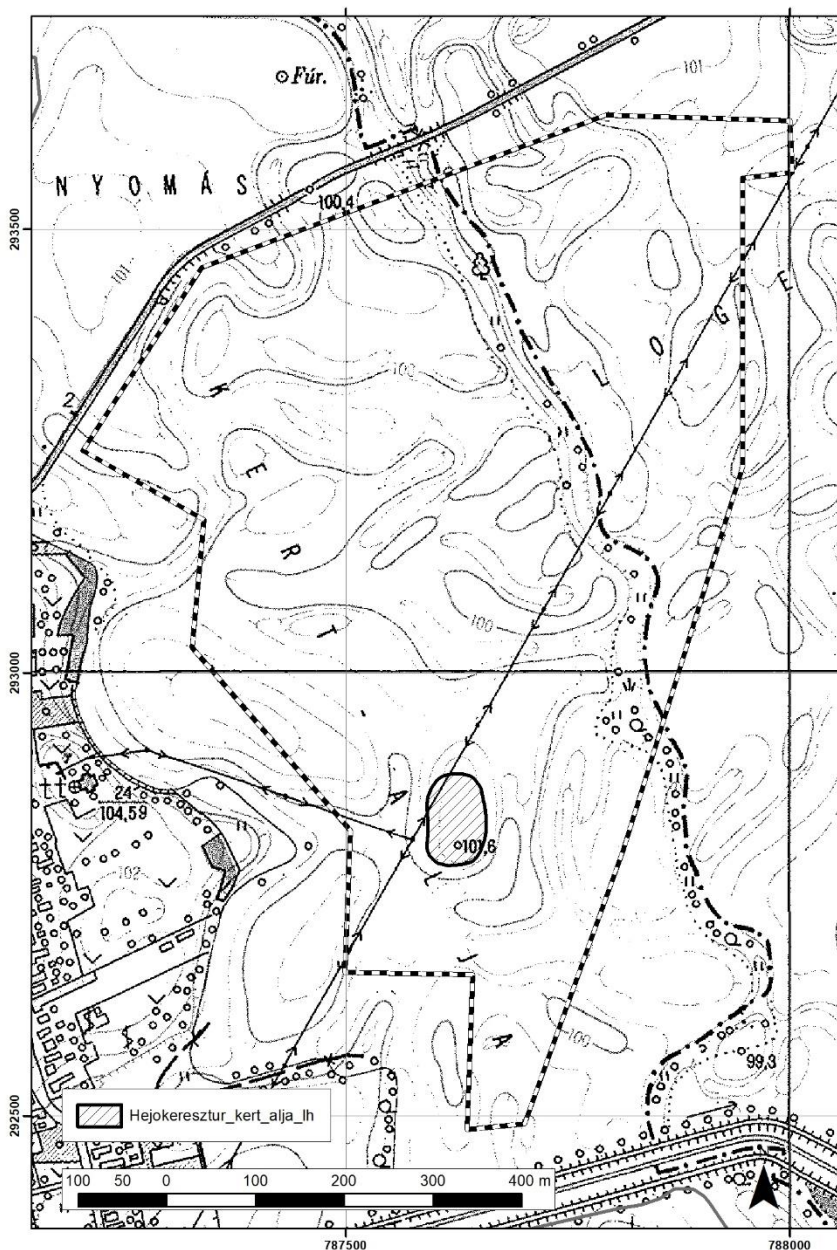
31. ábra A kátási területen található régészeti lelőhely

Összegzés

Nyékládháza III-bányatelek területén egy ismert régészeti lelőhely található. Ez a Hejőkeresztúr, „Kert alja-dűlő” nevű régészeti lelőhely. E területen újkőkori, római császárkori, valamint Árpád-kori településre utaló felszíni leleteket találtunk. A régészeti lelőhely a környezetének legmagasabb kiemelkedésén, mintegy 100 x 50 méter kiterjedésű, É-D irányú, ovális foltként határozható le.

A régészeti lelőhely elhelyezkedését, határait az alábbi térkép mutatja:

32. ábra A kutatási területen található régészeti lelőhely

E régészeti lelőhelyen túl a kutatási területen nem találtunk olyan felszíni nyomot, ami további régészeti lelőhelyekre utalna.

Vannak a Hejő egykori mocsaraiból kiemelkedő, kisebb dombok a területen, melyek alkalmasak lehetnek adott korokban megtelepedésre, de e helyeken sem találtuk megtelepedés felszíni nyomait.

A terület ismert régészeti állapota és a bányászat viszonya:

A kutatási terület jelenleg ismert régészeti állapota nem zárja ki a bányatelek kapacitásbővítésének a lehetőségét.

A kutatási területen található egy ismert régészeti lelőhely a bányatelek nyugati szélén található.

A kulturális örökségről szóló 2001. évi LXIV. törvény alapján, mely meghatározza a földmunkákkal járó beruházások és a régészeti örökség egymáshoz való viszonyát, az ismert régészeti lelőhelyek esetében a földmunkák tervezése során törekednünk kell azok területének **földmunkákkal való elkerülésére. Jelen esetben ez az elkerülés azt jelenti, hogy az ismert régészeti lelőhely területét a bányászati tevékenység műszaki üzemi terveinek elkészítése során védőpillérben javasoljuk megőrizni.**

Amennyiben a bányászati tevékenység jellege miatt a védőpillér kialakítása nem megoldható, úgy a régészeti lelőhely területének bányászattal való elbontását megelőzően megelőző régészeti feltárást kell végezni a területen. Amennyiben erre kerülne sor, úgy a megelőző feltárás során a régészeti feladatellátást — amennyiben a tervezett bányászati tevékenység nagyberuházásnak számít — a Magyar Nemzeti Múzeum, vagy — amennyiben a tervezett bányászati tevékenység nem számít nagyberuházásnak — a területileg illetékes megyei hatókörű városi múzeum, estünkben a miskolci Herman Ottó Múzeum megkeresése útján kell elvégezni. A megelőző feltárás költségei a beruházót terhelik.

Előfordulhat, hogy a bányászati tevékenységhez kapcsolódó földmunkák során az örökségvédelmi hatástanulmány módszereivel nem meghatározható régészeti jelenségek kerülnek elő. Erre az esetre a 2001. évi LXIV. törvény (Kötv). előírja, hogy a leletek előkerülését haladéktalanul be kell jelenteni a település jegyzőjének illetve a területileg illetékes megyei hatókörű városi múzeumnak (Herman Ottó Múzeum, Miskolc) és a szükséges régészeti intézkedések megtételéig gondoskodni kell az előkerült leletek eredeti állapotban történő megőrzéséről.

Nyilatkozat

Alulírott Dr. Pusztai Tamás és Pusztainé Dr. Fischl Klára nyilatkozunk, hogy jogosultak vagyunk az Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezeteinek elkészítésére, valamint a tanulmányban javasolt megoldások összhangban vannak a vonatkozó szabályozással.

Miskolc, 2024. 02. 24.

Dr. Pusztai Tamás

régész

Z4S21M

Pusztainé Dr. Fischl Klára

régész

2.3.1/688-4/2004

Melléklet

Beruházások esetén az érintett régészeti lelőhelyek kezelése annak függvényében alakul, hogy az adott beruházás milyen státuszú: itt megkülönböztetünk nem nagyberuházást, nagyberuházást és kiemelt nagyberuházást. A régészeti feladatellátás szervezése a négy esetben eltérő, melynek útvonalát az alábbi ábra mutatja:

Beruházástípusok és a hozzájuk tartozó régészeti feladatellátás menete

Régészeti feladatellátás menete szempontjából három beruházás típus különböztethető meg, ezek:

Kiemelt nagyberuházás:

Örökségvédelmi szempontból kiemelt nagyberuházásnak minősül valamennyi olyan nagyberuházás,

- a) amellyel összefüggő közigazgatási hatósági ügyeket a Kormány rendeletében nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánított,
- b) amelyet törvény vagy kormányrendelet kiemelten közérdekű beruházássá, vagy amelyet*
- c) kormányrendelet nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra-beruházássá nyilvánított,
- d) amely a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt,
- e) ami az energiahordozók szállításához, energiaellátás biztosításához szükséges, vagy
- f) amely bányászati tevékenység végzésével jár.

Kiemelt nagyberuházás esetén **Előzetes Régészeti Dokumentációt (ERD)** kell készíttetni a *Magyar Nemzeti Múzeummal*. Az ERD elkészülte után, amennyiben területen régészeti emlékek találhatóak és azokat a földmunkákkal a régészeti emlékeket nem lehet elkerülni, vagy jogszabályban szabályozott módon elfedni, megelőző feltárást kell végezni. Amennyiben a területen az ERD nem határoz meg régészeti emlékeket, vagy ezek intenzitása alacsony, a beruházás földmunkáihoz régészeti megfigyelést kell megrendelni.

Kiemelt nagyberuházások esetén a megelőző feltárások és a régészeti megfigyelések elvégzéséről a területileg illetékes múzeumokon keresztül a *Magyar Nemzeti Múzeum* gondoskodik, és szükség esetén további intézményeket von be a munkába.

Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD)

Készíti: *Magyar Nemzeti Múzeum*

Építési engedély megszerzése

Megelőző feltárás és/vagy régészeti
megfigyelés az építési engedély kikötései
szerint (szerződő: *Magyar Nemzeti Múzeum*)

Nagyberuházás:

- a) a bruttó 500 millió forintos értékhatárt meghaladó teljes bekerülési költségű beruházás,
- b) a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt beruházás,
- c) a védmű-, töltés- és a 2500 hektár alapterületet meghaladó árapasztó tározó-építés, vagy
- d) azon közérdekű célú beruházás, amelynek megvalósítása érdekében a kisajátításról szóló törvény szerint kisajátítást végeztek.

e) Nagyberuházás esetén **Előzetes Régészeti Dokumentációt (ERD)** kell készíttetni a *Magyar Nemzeti Múzeummal*. Az ERD elkészülte után, amennyiben területen régészeti emlékek találhatóak és azokat a földmunkákkal a régészeti emlékeket nem lehet elkerülni, vagy jogszabályban szabályozott módon elfedni, megelőző feltárást kell végezni.

Amennyiben a területen az ERD nem határoz meg régészeti emlékeket, vagy ezek intenzitása alacsony, a beruházás földmunkáihoz régészeti megfigyelést kell megrendelni.

Nagyberuházások esetén a megelőző feltárások és a régészeti megfigyelések szerződéskötésének koordinációja a Magyar Nemzeti Múzeum feladta, amely munkákat a területileg illetékes múzeumok, valamint szükség esetén további intézmények végzik el.

Előzetes Régészeti Dokumentáció
(ERD) Készíti: *Magyar Nemzeti
Múzeum*

Építési engedély megszerzése

Megelőző feltárás és/vagy régészeti
megfigyelés az építési engedély
kikötései szerint

Nem nagyberuházás:

Azok a beruházások, amelyek nem tartoznak a fenti két típusba.

Régészeti lelőhelyeket érintő beruházásokhoz kapcsolódó régészeti feladatellátást a feltárás helye szerinti gyűjtőterülettel rendelkező területi múzeum, ennek hiányában az illetékes megyei hatókörű városi múzeum, Budapesten, a Budapesti Történeti Múzeum végzi.

Építési engedély, vagy bejelentés

Örökségvédelmi kikötés, vagy nyilvántartott
lelőhely esetén szerződéskötés a területileg
illetékes megyei hatókörű városi múzeummal.

Szükség esetén próbafeltárás, megelőző
feltárás és/vagy régészeti megfigyelés